

Izvorna jezična inačica ove stranice [de](#) nedavno je izmijenjena. Naši prevoditelji trenutno pripremaju jezičnu inačicu koju vidite.
Swipe to change

njemački

Nacionalno zakonodavstvo

Na ovoj stranici možete pronaći informacije o njemačkom pravnom sustavu.

Službeni prijevod nije dostupan u jezičnoj verziji koju tražite.

Ovdje možete pristupiti strojnom prijevodu ovog sadržaja. Imajte na umu da je svrha tog prijevoda samo pružiti kontekst. Vlasnik ove stranice ne prihvaća nikakvu odgovornost ni obvezu u pogledu kvalitete strojno prevedenog teksta.

-----hrvatski-----bugarskišpanjolskičeškiđanskiestonskigrčkiengleskifrancuskitalijanskilatvijskilitavskimađarskimalteškini
nizozemskipoljskiportugalskirumunjskislovačkislovenskifinskišvedski

Savezna Republika Njemačka demokratska je, savezna i socijalna ustavna država. Zajedno s temeljnim pravima, načela demokratske, savezne i socijalne ustavne države čine nepovredivu jezgru njemačkog Ustava, čije poštovanje osigurava Savezni ustavni sud.

Izvori prava

Temeljni zakon (*Grundgesetz*) njemački je Ustav, koji osigurava okvir za pravni sustav i vrijednosti Savezne Republike Njemačke. Temeljnim zakonom utvrđuje se sljedeće:

temeljna prava kao osnovna vodeća načela

temeljni ustroj i osnovna ustrojstvena načela države i njezinih upravnih tijela

načela na temelju kojih se provode izbori za *Bundestag* (donji dom njemačkog parlamenta)

osnova za status i prava slobodno izabranih članova *Bundestaga*

ustrojstvo i način djelovanja *Bundestaga*.

Vrste pravnih instrumenata – opis

Glavni su **pisani izvori njemačkog prava** Temeljni zakon, zakonodavstvo, zakonski instrumenti i podzakonski akti. Osim toga, postoje **nepisani izvori prava** koji uključuju opća načela utvrđena u međunarodnom pravu i običajnom pravu. Sudska praksa u načelu nije izvor prava, iako u praksi ima važnu ulogu.

Samo određene odluke Saveznog ustavnog suda (*Bundesverfassungsgericht*) imaju snagu zakona.

Njemačka je savezna država koja se sastoji od 16 saveznih zemalja (*Länder*). Sukladno tomu, postoje **savezni zakoni** koji se primjenjuju na cijelom području Savezne Republike i **zakoni saveznih zemalja** koji su valjani samo u predmetnoj saveznoj zemlji. Svaka savezna zemlja ima vlastiti ustav te, u pravnom okviru uspostavljenom Temeljnim zakonom, ima ovlast za donošenje zakonodavstva i zakonskih instrumenata te podzakonskih akata.

Zakonodavne nadležnosti savezne vlade i saveznih zemalja detaljno su uređene Temeljnim zakonom. Savezne zemlje imaju zakonodavne ovlasti pod uvjetom da te ovlasti nisu prenesene na saveznu vladu u skladu s Temeljnim zakonom. Ključne zakonodavne ovlasti savezne vlade utvrđene su člancima od 71. do 74. Temelnog zakona. Osim toga, daljnje zakonodavne ovlasti savezne vlade utvrđene su u različitim točkama Temelnog zakona.

Isključiva zakonodavna ovlast savezne vlade

U područjima u kojima isključivu zakonodavnu ovlast ima savezna vlada, savezne zemlje imaju pravo donošenja zakonodavstva samo ako su za to izričito ovlaštene saveznim zakonom (članak 71. Temelnog zakona).

U skladu s člankom 73. Temelnog zakona savezna vlada ima isključivu zakonodavnu ovlast u (među ostalim) sljedećim područjima: sva pitanja vanjske politike, obrana (uključujući zaštitu civilnog stanovništva), državljanstvo, sloboda kretanja, putovnice, prijava boravišta i osobne iskaznice, imigracija, emigracija i izručenje, valuta i novac, jedinstvo carinskog i trgovinskog područja, zračni promet, suradnja između savezne vlade i saveznih zemalja u pogledu rada kriminalističke policije te pravo o oružju i eksplozivima.

Usporedne zakonodavne ovlasti

U područjima koja podliježu usporednom zakonodavstvu savezne zemlje imaju pravo donošenja zakonodavstva ako i u mjeri u kojoj savezna vlada ne ostvaruje svoje zakonodavne ovlasti u istom području (članak 72. Temelnog zakona). **Pravna područja** koja podliježu usporednom zakonodavstvu obuhvaćaju građansko pravo, kazneno pravo i propise o cestovnom prometu te zakon o udruživanju, zakon koji se odnosi na boravište i poslovni nastan stranih državljana, zakon koji se odnosi na gospodarska pitanja, radno pravo i određene aspekte zaštite potrošača. Kad je riječ o određenim pitanjima za koja se u članku 74. Temelnog zakona navodi da su obuhvaćena područjem primjene usporednog zakonodavstva, savezna vlada ima pravo donošenja zakonodavstva samo ako i u mjeri u kojoj uspostavljanje jednakih životnih uvjeta na cijelom području Savezne Republike ili održavanje pravnog ili gospodarskog jedinstva čini regulaciju na saveznoj razini neophodnom u nacionalnom interesu.

Temeljnim zakonom uređeno je i pitanje sukoba između saveznog prava i prava saveznih zemalja. Osnovno je pravilo utvrđeno u članku 31. Temelnog zakona: „**Savezno pravo ima prednost pred pravom saveznih zemalja.**” To se načelo primjenjuje neovisno o hijerarhijskom statusu proturječnih pravnih pravila, što znači da će, na primjer, savezni propis imati prednost pred ustavom neke savezne zemlje.

Hijerarhija pravnih normi

Temeljni zakon na vrhu je hijerarhije nacionalnih pravnih normi. Nadređen je svim ostalim izvorima nacionalnog prava i kao Ustav čini instrument o kojem ovisi cjelokupni njemački pravni sustav. Svaka pravna odredba donesena u Njemačkoj mora oblikom i sadržajem biti usklađena s Temeljnim zakonom. U tom je smislu člankom 20. stavkom 3. Temelnog zakona propisano da je zakonodavna vlast podređena ustavnopravnom poretku, a izvršna i sudbena vlast zakonima i pravu. Nadalje, zakonodavna, izvršna i sudbena vlast posebno su obvezane temeljnim pravima iz članaka od 1. do 19. Temelnog zakona koja čine izravno primjenjivo pravo (članak 1. stavak 3.). **Prednost Temelnog zakona** u konačnici osigurava Savezni ustavni sud. Samo Savezni ustavni sud može proglasiti akt Parlamenta nevažećim ako je neustavan.

U članku 79. stavku 2. navodi se da se Temeljni zakon može **izmijeniti** samo dvotrećinskom većinom članova *Bundestaga* i dvotrećinskom većinom glasova u *Bundesratu* (gornji dom njemačkog parlamenta), koji je tijelo preko kojeg savezne zemlje sudjeluju u donošenju zakonodavstva u Saveznoj Republici i upravljanju njome te u pitanjima koja se odnose na Europsku uniju. Određene ključne sastavnice Temelnog zakona, odnosno podjela Savezne Republike na savezne zemlje (*Länder*), njihovo sudjelovanje u zakonodavnom postupku te načela iz članaka 1. i 20. ne podliježu izmjenama (članak 79. stavak 3.).

Opća pravila međunarodnog prava u hijerarhiji se nalaze ispod Ustava, ali iznad saveznih zakona i zakona saveznih zemalja. Ta opća pravila obuhvaćaju običajno međunarodno pravo i opća načela međunarodnog prava, ali ne i međunarodno ugovorno pravo. U Temeljnom zakonu izričito se navodi da su ta

opća pravila sastavni dio saveznog prava, da imaju prednost pred saveznim zakonima te da izravno stvaraju prava i obveze za stanovnike državnog područja Savezne Republike (članak 25.). Ta opća pravila međunarodnog prava koja imaju pravni učinak na pojedince (tj. pravila za zaštitu pojedinca) posebno uključuju jamstvo odgovarajućeg oblika pravne zaštite za strance ili „pravilo specijalnosti“ na temelju kojeg kazneni postupak podliježe uvjetima odobrenja izručenja strane države koja izručuje pojedinca.

Redovno zakonodavstvo u hijerarhiji se nalazi ispod Ustava. Zakone donosi *Bundestag* zajedno s *Bundesratom*. Nacrte zakona u *Bundestagu* mogu predložiti savezna vlada, *Bundesrat* ili članovi **Bundestaga** (parlamentarna skupina od najmanje 5% njegovih članova). Temeljnim zakonom utvrđeni su slučajevi u kojima je za konačno odobrenje zakona u *Bundestagu* potrebna suglasnost **Bundesrata** (prema statističkim podacima koje je *Bundesrat* objavio na svojim internetskim stranicama, to se trenutačno odnosi na oko 45 % svih zakona). Kad je riječ o preostalim zakonima koje donosi *Bundestag*, *Bundesrat* može prigovoriti samo na nacrt zakona koji je donio *Bundestag*, a *Bundestag* može odbiti taj prigovor. U slučaju razlike u mišljenjima između *Bundestaga* i *Bundesrata* može se sazvati zajednički odbor za razmatranje nacrta zakona (Odbor za posredovanje) koji se sastoji od jednakog broja članova *Bundestaga* i *Bundesrata* (trenutačno po 16 članova svakog doma). Uloga Odbora za posredovanje jest izraditi prijedloge za postizanje jednoglasne odluke, iako ne može sam donositi odluke u ime *Bundestaga* i *Bundesrata*.

Zakonski instrumenti hijerarhijski su podređeni zakonodavstvu, a može ih izdavati savezna vlada, savezni ministar ili vlade saveznih zemalja. **Podzakonski akti** u hijerarhiji se nalaze ispod zakonskih instrumenata, a može ih izdavati korporativno tijelo osnovano u skladu s javnim pravom (npr. općina).

Institucionalni okvir

Zakonodavno tijelo

Njemačke zakone donose oba doma nacionalnog parlamenta. Stoga je *Bundestag* najvažnije zakonodavno tijelo koje odlučuje o svim zakonima u području nadležnosti njemačke savezne vlade u okviru zakonodavnog postupka koji zahtijeva i sudjelovanje *Bundesrata*.

Bundesrat, savezna vlada te članovi i parlamentarne skupine *Bundestaga* imaju pravo predlaganja novih ili revidiranih zakonodavnih akata u *Bundestagu* u obliku **nacrta zakona**. Parlament raspravlja i glasuje o tim nacrtima zakona u skladu s precizno utvrđenim postupkom.

U njemačkom saveznom sustavu savezne zemlje imaju znatan udio u ovlastima države te stoga i **Bundesrat** sudjeluje u donošenju zakonodavstva. **Svi akti se podnose Bundesratu na glasovanje** te, ovisno o prirodi predloženog zakonodavstva, može doći i do odbijanja nekih prijedloga.

Više informacija možete pronaći na internetskim stranicama *Bundestaga*.

Zakonodavni postupak

Donošenje zakonodavstva

Većinu nacrta zakona i točaka za raspravu sastavlja savezna vlada. Kao središnja razina izvršne vlasti, savezna vlada ima najviše iskustva u primjeni zakonodavstva te posjeduje izravno znanje o tome u kojim su područjima u praksi potrebne nove zakonske odredbe.

Međutim, nema samo savezna vlada pravo **predlaganja nacrta zakona** koji dovode do novih zakonodavnih akata, nego to pravo imaju i *Bundesrat* i članovi njemačkog *Bundestaga*.

Inicijative savezne vlade ili Bundesrata

Ako savezna vlada želi izmijeniti ili uvesti zakon, savezni kancelar mora prvo uputiti nacrt zakona **Bundesratu**.

Nakon toga *Bundesrat* u pravilu ima rok od šest tjedana za dostavu primjedbi na nacrt zakona, a na koje vlada zatim može odgovoriti u pisanom obliku. Savezni kancelar zatim prosljeđuje nacrt *Bundestagu* uz komentare *Bundesrata*. Jedini je izuzetak od tog postupka nacrt **Zakona o proračunu**, koji se istodobno upućuje *Bundesratu* i *Bundestagu*.

Sličan postupak primjenjuje se kada zakonodavne inicijative predlaže *Bundesrat*. Nakon što je većina članova *Bundesrata* glasovala za nacrt zakona, on se prvo upućuje saveznoj vladi, koja obično prilaže svoje primjedbe u roku od šest tjedana, a zatim se prosljeđuje *Bundestagu*.

Inicijative koje predlažu članovi Bundestaga

Nacrte zakona mogu predložiti i članovi *Bundestaga*, a u tom ih slučaju mora podržati **barem jedna parlamentarna skupina ili najmanje 5 % članova Bundestaga**.

Nacrti zakona predloženi na taj način ne moraju se prvo podnijeti *Bundesratu*. Zbog tog razloga vlada ponekad organizira da posebno **hitne nacrt zakona** predlažu njezine parlamentarne skupine u *Bundestagu*.

Raspodjela točaka za raspravu

Prije rasprave o nacrtu zakona u *Bundestagu* prvo ga se mora uputiti predsjedniku *Bundestaga*, a zatim ga mora registrirati administracija.

Nakon toga nacrt se dostavlja svim članovima *Bundestaga* i *Bundesrata* te saveznim ministarstvima u tiskanom ili, češće, elektroničkom obliku.

Čim se nacrt zakona stavi **na dnevni red plenarne sjednice**, dovršena je prva faza njegova donošenja u parlamentu. Zatim ga se može javno i **službeno predstaviti** u *Bundestagu*.

Tri čitanja na plenarnim sjednicama

U pravilu se o nacrtima zakona raspravlja tri puta na plenarnim sjednicama *Bundestaga*. Te su rasprave poznate kao čitanja.

Rasprava u prvom čitanju odvija se samo ako je to dogovoreno u Vijeću najstarijih (posebno izvršno tijelo *Bundestaga*) ili ako to zatraži jedna od parlamentarnih skupina. To se uglavnom događa u slučaju zakonodavnih projekata koji su posebno prijeporni ili od posebnog interesa za javnost.

Primarni cilj prvog čitanja jest **odrediti barem jedan odbor** koji će razmotriti nacrt zakona i pripremiti ga za drugo čitanje. To se provodi na temelju preporuka Vijeća najstarijih.

Ako je određeno više odbora, ukupna odgovornost za raspravu o toj točki daje se jednom odboru koji je stoga odgovoran za donošenje nacrta zakona u parlamentu. Od ostalih se odbora traži mišljenje o nacrtu zakona.

Zakonodavni rad u odborima

Detaljan rad na zakonodavstvu odvija se u okviru stalnih odbora koji se sastoje od članova iz svih parlamentarnih skupina. Članovi odbora upoznaju se s materijalom te raspravljaju o njemu na svojim sastancima. Isto tako mogu pozvati stručnjake i predstavnike skupina dionika na javnu raspravu.

Usporedno uz rad odbora, parlamentarne skupine osnivaju **radne skupine** u kojima raspravljaju o predmetnim pitanjima te definiraju svoja stajališta.

Nije neuobičajeno da se u okviru rada odbora povezuju parlamentarne skupine. Većina nacrta zakona u većoj se ili manjoj mjeri revidira na temelju suradnje između vladajućih i opozicijskih parlamentarnih skupina.

Po završetku rasprava odbor s ukupnom odgovornošću za nacrt zakona **na plenarnoj sjednici predstavlja izvješće** o tijeku i rezultatima svojih rasprava.

Odluka koju taj odbor preporučiti čini osnovu za drugo čitanje koje se sada održava na plenarnoj sjednici.

Rasprava tijekom drugog čitanja

Prije drugog čitanja svi članovi dobivaju objavljenu **preporuku** u tiskanom obliku. Stoga su dobro pripremljeni za raspravu. Osim toga, parlamentarne skupine usklađuju svoja stajališta na unutarnjim sastancima prije te rasprave kako bi u drugom javnom čitanju zauzele jedinstveno stajalište.

Nakon opće rasprave sve odredbe nacrta zakona mogu se razmatrati pojedinačno. Međutim, na plenarnoj se sjednici u pravilu prelazi izravno na glasovanje o nacrtu zakona u cjelini.

Svaki član *Bundestaga* može podnijeti **prijedloge za izmjene i dopune** koji se zatim odmah razmatraju na plenarnoj sjednici. Ako se na plenarnoj sjednici donesu izmjene i dopune, potrebno je prvo tiskati i podijeliti novu verziju nacrtu zakona. Međutim, taj se postupak može skratiti uz odobrenje dviju trećina prisutnih članova. U tom slučaju treće čitanje može odmah početi.

Glasovanje tijekom trećeg čitanja

Tijekom trećeg čitanja održava se još jedna rasprava samo ako to zatraži parlamentarna skupina ili najmanje 5 % članova *Bundestaga*.

U toj fazi prijedloge za izmjene i dopune više ne mogu podnositi pojedinačni članovi, nego samo jedna parlamentarna skupina ili 5 % članova *Bundestaga*.

Nadalje, mogu se podnijeti samo prijedlozi koji se odnose na izmjene i dopune donesene tijekom drugog čitanja.

Konačno glasovanje održava se na kraju trećeg čitanja. Na pitanje predsjednika *Bundestaga* o glasovima za, glasovima protiv i suzdržanim glasovima članovi odgovaraju ustajanjem sa svojih mjesta.

Nakon što nacrt zakona stekne potrebnu većinu na plenarnoj sjednici *Bundestaga*, on se upućuje Bundesratu kao zakon.

Odobrenje Bundesrata

Savezne zemlje uključene su u oblikovanje svakog zakonodavnog akta putem *Bundesrata*. U tom su pogledu prava *Bundesrata* na sudjelovanje u zakonodavnom postupku precizno utvrđena.

Bundesrat ne može donositi izmjene i dopune zakona koji je donio *Bundestag*. Međutim, ako *Bundesrat* ne odobri zakon, može zahtijevati sazivanje **Odbora za posredovanje**. Odbor za posredovanje sastoji se od jednakog broja članova *Bundestaga* i *Bundesrata*.

Za neke je nacрте zakona obvezno odobrenje *Bundesrata*. To uključuje, na primjer, zakone koji utječu na financije i upravne nadležnosti saveznih zemalja.

Kad je riječ o nacrtima zakona na koje *Bundesrat* može podnijeti prigovor, *Bundestag* može staviti zakon na snagu čak i ako u okviru Odbora za posredovanje nije postignut dogovor. Međutim, to zahtijeva još jedno glasovanje u kojem *Bundestag* donosi nacrt zakona apsolutnom većinom.

Stupanje na snagu

Nakon što *Bundestag* i *Bundesrat* odobre nacrt zakona, on mora proći kroz nekoliko dodatnih faza prije nego što može stupiti na snagu.

Zakon koji se donese najprije se tiska te prosljeđuje **saveznom kancelaru** i nadležnom **saveznom ministru** koji ga **supotpisuje**.

Zatim se šalje predsjedniku Savezne Republike na potpis radi davanja zakonske snage zakonu. Predsjednik ispituje je li zakon donesen **u skladu s Ustavom** te se mora uvjeriti da nema očiglednih suprotnosti s Temeljnim zakonom. Nakon što se te provjere izvrše predsjednik Savezne Republike potpisuje zakon i nalaže njegovo objavljivanje u Saveznom službenom listu (***Bundesgesetzblatt***).

U tom se trenutku zakon proglašava. Ako u zakonu nije naveden određeni datum stupanja na snagu, zakon stupa na snagu četrnaestog dana od datuma objave Saveznog službenog lista u kojem je tiskan.

Više informacija možete pronaći na internetskim stranicama *Bundestaga*.

Pravne baze podataka

Savezno ministarstvo pravosuđa i zaštite potrošača i Savezni ured za pravosuđe osiguravaju besplatan pristup gotovo cijelom postojećem saveznom zakonodavstvu građanima koji su zainteresirani za uvid u takve informacije na internetskim stranicama [Gesetze im Internet](#). Može se pristupiti aktualnim verzijama zakonodavstva i zakonskih instrumenata. Njih kontinuirano pročišćava dokumentacijski centar pri Saveznom uredu za pravosuđe. Na tim su stranicama brojni zakonodavni akti dostupni i na [engleskom jeziku](#).

Osim toga, savezna vlada, pod vodstvom Saveznog ministarstva unutarnjih poslova, graditeljstva i zajednice, osigurava besplatan pristup sveobuhvatnoj bazi podataka koja sadržava postojeće upravne propise koje izdaju najviša savezna tijela besplatno na internetskim stranicama

[Verwaltungsvorschriften im Internet](#).

Budući da je Njemačka savezna republika, svaka je savezna zemlja (*Land*) odgovorna za objavljivanje svojih zakona. U tu su svrhu savezne zemlje izradile vlastite internetske stranice, a poveznice na njih mogu se pronaći na portalu [Justizportal des Bundes und der Länder](#) (Portal pravosudnih tijela savezne vlade i saveznih zemalja).

Ostale poveznice

[Bundesgesetzblatt \(Savezni službeni list\)](#)

[Gesetze im Internet](#)

[Prijevodi zakonodavstva na engleski jezik na stranicama Gesetze im Internet](#)

[Verwaltungsvorschriften im Internet](#)

[Portal pravosudnih tijela savezne vlade i saveznih zemalja](#)

[Bundestag](#)

[Njemačka savezna vlada](#)

Posljednji put ažurirano: 16/07/2020

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća država članica. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska komisija ne preuzima nikakvu odgovornost za informacije ili podatke sadržane ili navedene u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.